

Izvorni znanstveni rad.

Članak ponuđen za objavu: 20. travnja 2017.

Prihvaćen: 15. studenoga 2022.

KNJIŽNIČNE IZLOŽBE

dr. sc. Milka Tica
Zagreb

Sažetak: Položaj izložbene djelatnosti u knjižnici te mogućnost stjecanja znanja o kulturnoj baštini, u okviru: komuniciranje s korisnicima, pojam i tipologija knjižnične izložbe u odnosu na prostor i vrijeme trajanja; stalni postav, povremene izložbe i informacijske izložbe kao dominantne vrste knjižničnih izložaba te odabir izložbenih tema, glavna su promišljanja u ovom radu.

Cljučne riječi: informacijska izložba, izložbene teme, knjižnična izložba, kulturna baština, povremena knjižnična izložba, stalni knjižnični postav

O KNJIŽNICI

Prema IFL-ovoj definiciji: *Narodna je knjižnica mjesno obavijesno središte koje svojim korisnicima omogućuje neposredan pristup svim vrstama znanja i obavijesti.*¹ Uz svoje klasične zadatke knjižnica pruža i nove sadržaje vezane za obrazovanje, poticanje širenja svijesti za očuvanje nacionalne baštine i kulturnoga naslijeđa. Promatra li ju se kao važnu informacijsko-komunikacijsku točku u lokalnoj zajednici, s golemom količinom znanja, svakako se dolazi do zaključka kako je potrebno kreirati zanimljive sadržaje koji će tu bazu znanja stalno razotkrivati i otvarati za sve vrste korisnika bez obzira na rodni status, dob, spol, religiju i obrazovanje.

---

¹ UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice (*online*). Podatci preuzeti s mrežne stranice: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.html (Pristup ostvaren 18. XI. 2022.).

O IZLOŽBI

Jedan od izvora informacija, znanja i promidžbe baštinskih vrijednosti jest i izložba čiji je status u knjižničarstvu potvrđen i Zakonom o knjižnicama.² U Članku 15. toga Zakona, a koji se odnosi na Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu, među ostalim stoji: *obavlja izdavačku, izložbenu i promotivnu djelatnost.*³ Izložbena i promotivna djelatnost Nacionalne i sveučilišne knjižnice ogleda se u organiziranju i postavljanju tematskih izložaba unutar prostora Knjižnice. Tema i vrijeme trajanja tekuće izložbe objavljuje se na mrežnoj stranici NSK-a u rubrici Novosti/Zbivanja. Nacionalna i sveučilišna knjižnica organizira i posudbu knjižne građe za potrebe izložaba u drugim prostorima (knjižnicama, muzejima, galerijama, arhivima). Osim u narodnim knjižnicama i NSK-u, praksa postavljanja izložaba provodi se i u specijalnim, znanstvenim – fakultetskim i institutskim, odnosno u svim vrstama knjižnica. Česte su izložbe i u školskim knjižnicama, bilo da ih priprema stručno osoblje ili učenici sa školskim knjižničarom. Opće odredbe Standarda za školske knjižnice u Članku 9. donose: *Kulturna i javna djelatnost školske knjižnice obuhvaća organizaciju, pripremu i provedbu kulturnih sadržaja kao što su... tematske izložbe... (...) u školskoj knjižnici moraju se osigurati odvojeni prostori za: ...izložbe.* Dakle, izložbena djelatnost u knjižnicama zakonom i standardima je ovjerena, no, nažalost, nije pravilno vrjednovana. Njezin je status marginaliziran, a provodi se u sklopu informacijske djelatnosti knjižnice. Ipak, izložbe su vrlo važan medij za prijenos informacija i znanja te poticaj za različita stručna i znanstveno-popularna okupljanja na popratnim izložbenim sadržajima.

Kako trajno očuvati koloplet kulturne i prirodne baštine neprocjenjive vrijednosti, a dati na korištenje, odnosno pružiti informacije i ostvariti znanje, egzistencijalno je pitanje djelatnika baštinskih ustanova. Jedno od rješenja svakako nalaze u izložbenoj djelatnosti, postavljanju umjet-

---

² Članak 8. stavak 4. *Zakona o knjižnicama* (Narodne novine, broj 105/97. i 5/98.).

³ Zakon o knjižnicama – Narodne novine (*online*). Podatci preuzeti s mrežne stranice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html. Izdanje NN 105/197. (Pristup ostvaren 25. IX. 2022.).

ničkih, tematskih ili informacijskih izložaba. Zahvaljujući izložbama originala ili vjernih replika, kopija i faksimila, znanje pohranjeno u knjigama biva predočeno javnosti. Uz izložbe prakticira se i tiskanje publikacija, održavanje predavanja i javnih tribina te korištenje raznih elektroničkih medija. Dakle, pokazati, poučiti, stvoriti osnovu za upijanje novoga i obnovu staroga znanja važan je zadatak knjižnične djelatnosti jer tako stvoreno i učvršćeno znanje jamac je čuvanja baštine kao temelja nacionalnoga identiteta i prosperiteta.

Izložbe u knjižnicama priređuju djelatnici knjižnice ili ih preuzimaju od drugih javnih baštinskih ustanova: knjižnica, muzeja ili arhiva. Najčešće su plansko prikazivanje nacionalnih ili internacionalnih događaja: kulturni spektakli, sportske manifestacije, osvrti na elementarne nepogode, prikazi znamenitih ljudi i događaja. Neke su knjižnične izložbe posvećene predstavljanju pojedinih domaćih ili svjetskih pisaca, naslova romana prema žanrovskom određenju ili pak znanstvenih i popularno-znanstvenih publikacija. Zapravo, knjižnične informacijske izložbe su prikazivanje znanja okupljenoga oko određene teme. Promišlja li se pak o temama knjižničnih izložaba, njihovo je nizanje moguće neograničeno i u nedogled, a uspješno ostvarenje jamči i izlazak iz vlastitih prostora knjižnice i ulazak u domove korisnika, u škole i na fakultete te u institucije od društvenoga značaja.

Istraživanje, otkrivanje i prikupljanje znanja zabilježenih u knjižnoj i neknjižnoj građi, oživljavanje i stvaranje novoga svijeta, svijeta izložbe, sve je češća potreba u radu knjižničnih djelatnika. Osnovna svrha postavljanja svake izložbe jest kreirati i učiniti dostupnom vjerodostojnu sliku kulturne baštine, a samim tim činom i ona postaje baština, odnosno dio sveukupne baštine.

Postavljanje izložaba u prostorima knjižnica važan je izazov stručnim radnicima. Uz znanje i sustavno promišljanje o dobrobiti izložaba bitna je i dosjetljivost kako najbolje iskoristiti knjižnu građu i ponuditi je na javnu uporabu te istodobno stvoriti publicitet svojoj knjižnici i steći nove korisnike. Izlaganjem vlastite knjižne i neknjižne građe, postavljanjem informacijskih izložaba, knjižnice zapravo oglašavaju svoj knjižni fond, promoviraju knjižnu i neknjižnu građu, prenose izabrane i važne

informacije, produbljuju i proširuju znanje te tako utječu na osobni razvitak, oblikuju javno mišljenje, pomažu pozitivnom razvoju društva, izgrađuju dobar odnos prema kulturnom naslijeđu čovječanstva i potvrđuju knjižnicu kao važno višekulturno središte.

Izložba je javno prikazivanje – pokazivanje znanja, ljepote i ljudskoga iskustva. Ona je jedna vrsta javnoga događaja na kojemu se javnosti prikazuje njezina ostvarenost kao rezultat kreativnosti i znanja njezinih autora. Njezin (estetski) govor i prezentirani (znanstveni) sadržaj određuju vrijednost njezine poruke. Izložba započinje svoj život već kao ideja koju autor oživljava prikupljanjem, obradbom i izlaganjem izložbenoga gradiva. Ono što svaku izložbu čini izložbom jesu njezini najosnovniji elementi. Na koncepcijskoj razini to su tema izložbe, sadržaj izložbe i namjera izložbe. Glavna i osnovna namjera svake izložbe jest prikazivanje – pokazivanje sadržaja izložbe, odnosno biti izložbe koja mora biti u potpunosti razumljiva. Sadržaj svake izložbe određuje njezine glavne osobine i ostvaruje komunikacijsko-informacijsku vezu s korisnicima. Da bi izložba bila u potpunosti pristupačna i razumljiva, nije dovoljno samo izložiti i pustiti na razgledavanje izložbeno gradivo. Glavni je zadatak svakoga autora stvoriti mehanizam, ključ razumijevanja izloženoga. Uspješnost komuniciranja između izložbe i njezina korisnika uvjetovana je razumijevanjem ponuđenoga sadržaja. Osim o sadržaju, uspješnost komuniciranja izložbe i njezina korisnika ovisi i o izložbenom prostoru te izložbenim pomagalima. Jedanput stvorena poruka, formirana dokumentima, predmetima i pomagalima, i bez obzira na postav u drugom prostoru (pokretna izložba), obično zadržava svoje osnovno značenje stečeno na prvom mjestu izlaganja.

Na izložbi, u potpuno novome, nepredvidljivu svijetu, posjetitelj se susreće s baštinskim djelima koja evociraju prošla vremena, ljude i događaje. Susret s izložbom rezultira i neponovljivim trenutkom istine koji se pamti kao loš ili dobar osjećaj. Izložbe su i rezultati, realizacije materijalnih ili nematerijalnih potreba i pojedinca i društva. Izrastaju iz znanja i težnje za novim izazovima, informacijama, obrazovanjem, umjetnošću, zaštitom, religijskim produhovljivanjem, društvenim ugledom i slično. Nastaju i kao potreba da se ponudi, odnosno prenese željeni pogled na

svijet, težnja, mišljenje ili nametnu određeni stavovi i vrijednosti. Paul Valéry je to već jednom rekao: *Želja da očara vodi autora izložbe, a posjetitelja – želja da bude očaran.*⁴

Uspješnost izložbe mjeri se i potvrđuje korisničkim usvajanjem i razumijevanjem odaslatih poruka. U završnici, svaku izložbu čini slijed sustavno odabranih i oblikovanih važnih segmenata povezanih u jednu cjelinu. Potvrđena je i načinom organiziranja i izlaganja dokumenata materijalne, informacijske, edukacijske i kulturne vrijednosti te popratnim sadržajima namijenjenima podučavanju, zabavi i užitku njezinih korisnika. Jasno je da svaka dobra izložba ostvaruje važnu društvenu ulogu, pridonosi stvaranju kulturnog identiteta lokalne zajednice kao i sveukupne kulturno-umjetničkom razvoju društva.

Svaka izložba ima raznoliku paletu sadržaja i vizualizacija. Ona pokazuje skup izložaka – predmeta, određenih činjenica i slijed pojava, stvari i događanja pažljivo odabranih i izloženih u određenom vremenu i prostoru. Izložba je važan medij koji iz autentičnosti svojega sadržaja gledatelju nudi informaciju, iskustvo viđenoga. Namjera je svakoga autora izložbe zanimljivom porukom, smišljeno i ciljano odabranom, izazvati pozitivne stavove gledatelja kao i zadovoljstvo te poticaj za stvaranje ili korištenje nekoga novog sadržaja. Sadržaj izložbe, njezina autentičnost, jasnoća, razumljiv slijed i harmoničnost izloženoga gradi va uvjetuju stvaranje interesa. Ali, sveukupan konačni rezultat ovisan je ne samo o autorovoj kreativnosti i zanimljivosti sadržaja nego i o izložbenom prostoru koji, nažalost, u većini knjižnica nije namjenski građen za izlaganje. Obično se radi o njegovoj prenamjeni ili prilagodbi od izložbe do izložbe.

Bez obzira na prostor, vrstu, sadržaj ili vrijeme postava, izložbe nalaze svoje opravdanje unutar knjižnične djelatnosti. Knjižnice su ustanove koje, i mjesečno i dnevno, posjeti velik broj ljudi i to uvijek s istim namjerama: vratiti, prolistati, rezervirati, posuditi knjižnu i neknjižnu građu ili pak koristiti se internetskim uslugama. Međutim, ako se u prostoru

---

⁴ André Gob – Noémie Drouguet, *Muzeologija: povijest, razvitak, izazovi današnjice*, Zagreb, Antibarbarus, 2007., str. 286.

korisničkog sastanka s knjižničnim fondom dogodi i susret s izložbom, korisnik biva uključen u novu stvarnost, preuzima novo znanje, novo iskustvo.

Za svaku izložbu bitna je posebnost, originalnost i razumljivost. Zadovolje li se navedeni kriteriji, pristup njezinu sadržaju bit će potpun. U konačnici, svaka je izložba proizvod, s više ili manje odstupanja, između zamišljenoga i ostvarenoga. Ona je vrsta medija koji predmetom, slikom i riječju omogućuje prijenos informacija – znanja, ali i omogućuje, osigurava doživljaj. Dobra, uspješna izložba svojim dizajnom i sadržajem inicira u korisnika (posjetitelja – gledatelja) poseban doživljaj. Vide li, odnosno dožive li viđeno, oni postaju njezini dionici, a izložba je za njih u potpunosti ostvarena. Dionišтво svakoga korisnika izložbe potvrđuje se u oživljavanju staroga, primanju novoga kao i prijenosu znanja, stečenoga na izložbi, drugim njezinim potencijalnim korisnicima. Zataji li bilo što u komunikacijskom lancu *autor izložbe – izložbeno gradivo – korisnik izložbe*, dolazi do poremećaja u kolanju informacija što ometa potpuno i pravilno usvajanje znanja, odnosno potpun doživljaj postavljene izložbe.

Svaki autor knjižnične izložbe ili pak skupina autora ima svoju viziju poruke. U muzejskoj praksi ta vizija proizlazi iz muzejskih predmeta i muzeografskih pomagala, dok je u knjižničnoj praksi najčešće rezultat sadržaja knjiga: najboljih književnih i popularno-znanstvenih ostvarenja te preslika umjetničkih slika i fotografija. Dakle, izložba je izlaganje s namjerom da se ponudi, prezentira znanje krajnjem korisniku unaprijed pripremljenim i oblikovanim sadržajem. U konačnici je svaka izložba proizvod uma, mašte, znanja i vještine, proizvod ljudske djelatnosti. Izložbe u knjižnicama su i poticaj, odnosno inspiracija korisnicima za korištenje knjižne građe o određenoj temi koju knjižnica posjeduje ili može pružiti na javni uvid. Često su to do postavljanja izložbe korisnicima nepoznate knjige ili one koje nisu bile predmetom njihova interesa. Na taj način knjižnica usmjeruje svoje korisnike, bez obzira nudi li im potrebne informacije ili im nameće nove, odnosno stvara interes za nove sadržaje iz dostupne građe.

Izložba je u isto vrijeme događanje u kojem sudjeluje sve ono što se postavlja i prostor u kojemu su prikazani predmeti ili djela različite

kakvoće i vrijednosti, prema sustavnom odabiru i određenim pravilima. Ona je i rezultat procesa čija je svrha spoznavanjem i interpretacijom prikazati unaprijed osmišljen, izabran, oblikovan, obrađen i određen sadržaj kao i umijeće komuniciranja baštinom, poticaj i poziv svakom građaninu na susret sa znanjem i na korištenje novih informacija. U području muzejske komunikacije njezino je ostvarenje sukladno ustaljenim stručnim pravilima, koje druge ustanove, kojima izložbena djelatnost nije primarna, ne moraju u potpunosti primijeniti. No, i njima je izložba važan i potreban proizvod.

STALNI POSTAV I POVREMENE IZLOŽBE U KNJIŽNICI

Klasifikacija izložaba provodi se prema različitim odrednicama, primjerice vrsti građe, sadržaju izložbe, izložbenom prostoru, načinu izlaganja, učinku na gledatelje, vremenu trajanja njezina postava itd. Izložbe mogu biti postavljene u stvarnom ambijentu i u umjetno stvorenu, virtualnom prostoru. U muzeološkoj literaturi nailazi se na više autora koji su pokušali klasificirati izložbe. Ivo Maroević određuje *četiri osnovna tipa izlaganja ili prezentativne komunikacije. To su muzealna ekspozicija (ili stalni postav), muzejska izložba (ili povremena izložba), izložba (ili pokretna izložba) i velika tematska izložba.*⁵ Kada je riječ o muzejskim i galerijskim izložbama, kao jednim od glavnih elemenata muzejske djelatnosti, najčešće zastupljeni oblici izložaba stalni su postavi i povremene izložbe: velike tematske izložbe, retrospektivne izložbe, umjetničke i pokretne – putujuće izložbe. Pokretne izložbe, u nekim člancima znanstvene i stručne literature, imaju svoje sinonime kao što su gostujuće, izmještene i putujuće izložbe. Izložbu određuje i mjesto nastanka, brojnost izloženih dokumenata, važnost izložbenoga gradiva, dubina razrade određene teme i značajnost autora. Prema sadržaju i njegovu vlasništvu izložbe mogu biti nacionalne i internacionalne. Ako se za kriterij klasifikacije izložaba uzme vrijeme, to jest razdoblje trajanja izložbe,

---

⁵ Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju*, Zavod za informacijske studije, Zagreb, 1993., str. 233.

prepoznaju se stalne i povremene izložbe. Od svih izložaba povremene se izložbe događaju najčešće.

Tipovi navedenih izložaba, nazočni u muzejskoj praksi, djelomice se mogu pronaći i u izložbenoj praksi institucija kojima izložbena djelatnost nije primarno zanimanje. Zahvaljujući knjižnom fondu svake knjižnice, moguće je utemeljiti i izložbenu djelatnost u knjižnicama. Ona izrasta iz formiranih zbirke knjiga koje mogu poslužiti kao stalni ili povremeni postavi, odnosno mogu pobuditi izložbenu aktivnost te inicirati postavljanje važnih izložaba, primjerice na državnoj razini (izložba knjiga svih naslova zbirke *Pet stoljeća hrvatske književnosti*), na gradskoj razini (izložba knjiga o povijesti Kamenitih vrata u Zagrebu), na regionalnoj razini vezanih za određenu županiju (izložba publikacija o temi seoskog turizma u Istri) ili pak iz gostovanja neke muzejske ili knjižnične izložbe (pokretne – putujuće tematske izložbe) povijesne i kulturološke vrijednosti koje pridonose kulturnom životu sredina gdje su postavljene.

U knjižničnoj praksi, kao i u svim ustanovama koje skrbe za baštinu, izložba je namijenjena javnosti, a s obzirom na vremensko i prostorno ograničenje egzistira kao stalni postav, stalni postav s povremenom izložbom te povremena izložba. Povremena izložba u knjižnici određuje se kao umjetnička i informacijska izložba, pokretna – gostujuća, putujuća ili izmještena izložba. Virtualne izložbe predstavljaju zaseban tip izložbe.

Osim u galerijama i muzejima, stalni se postavi mogu pronaći u arhivima, knjižnicama kao i u drugim javnim ustanovama. U većini narodnih knjižnica postoje svojevrsni stalni postavi. Knjižnične stalne postavice obično čine: dokumentacija o izgradnji i uređenju prostora knjižnice, umjetničke slike i fotografije, fotografije iz povijesti knjiga i knjižnica, povijesno znamenitih ljudi, poznatih javnih osoba i umjetnika vezanih za tu lokalnu zajednicu ili pak onih koji pripadaju širem nacionalnom kontekstu. U nekim su knjižnicama stalni postavi formirani kao zavičajne zbirke, etnozbirke, zbirke starih i raritetnih knjiga, zbirke neknjižne građe, poznatih osoba; znanstvenika, umjetnika kao i anonimnih donatora. Predmeti iz svakodnevnoga života i rada ljudi, okupljeni na jednome mjestu, predstavljaju kulturnu baštinu određenoga kraja. Takvi predme-

ti imaju muzejska obilježja pa su u isto vrijeme gradivo za proučavanje, poučavanje i ukras knjižničnoga prostora. Često su smješteni u drvenim, metalnim ili staklenim policama, zastakljenim stolovima te staklenim vitrinama ili vitrinama kombiniranim sa staklom, drvom i metalom. Svoje mjesto nalaze i na konstrukcijama izrađenima od raznih materijala postavljenima na različita mjesta u prostoru ili jednostavno ovješeni na zidove.

U nekim narodnim knjižnicama stalni postavi, odnosno svojevrsni dijelovi zavičajne zbirke, postavljeni su u hodnicima, predvorjima, prostoru za korisnike ili u prostoru namijenjenom izložbama. Pri postavljanju izložaba u knjižnicama, zbog knjižničnog namještaja – polica s knjigama, treba paziti da posjetitelji mogu slobodno hodati oko izložaka. Osim toga, pri izlaganju važno je paziti na sustavnost te stvaranje tematskih cjelina ili zbirki. Primjerice, neke cjeline u zavičajnoj zbirci mogu predstavljati kulturno stvaralaštvo ljudi, navike odijevanja, arhitekturu stanovanja, graditeljstvo, rodoslovna stabla, običaje, vjerovanja, umjetnost, sakralnu umjetnost, oružje, oruđe, stare rukopisne i tiskane knjige, biljni i životinjski svijet kao i teme iz svih oblasti ljudskoga znanja i djelovanja.

Stalni se postavi u knjižnicama, osim na policama, u ormarima, stolovima i vitrinama, mogu naći i kao zasebne cjeline izvan zatvorenoga namještaja. Primjerice, izbor najuspješnijih postera, dijelova bivših izložaba ili njima pripadajućih plakata s izlošcima mogu biti stalni knjižnični postav ovješeni o metalne stropne konstrukcije ili na zidove. Jednako tako, kao sastavni dio stalnih postava mogu se naći i osnovni podatci o darovanim zbirkama i njihovim darovateljima kao i kratki prikazi života i rada poznatih i za zavičajnost važnih osoba, umjetnički portreti kao i kratki opisi zavičajnih i etnografskih zbirki s reprezentativnim fotografijama vezanima uz sadržaj prikaza. *Stalni postav treba sadržavati svojstva sve tri kategorije izložbi, da je zanimljiv, da u sebi nosi estetske pretpostavke i da je didaktičan.*⁶

---

⁶ I. Maroević, nav. djelo, str. 233.

Zavičajna zbirka narodne knjižnice obično sadrži knjižnu i neknjižnu građu, sitni tisak kao zrcalni prikaz života i rada užega i širega područja tijekom duljega vremenskog razdoblja. Poneke su zavičajne zbirke i male riznice narodnih nošnji te predmeta tradicijskih obrta kao i uporabnih predmeta za svakodnevni život i rad. Uz baštinske izložke izloženi su i odgovarajući izložbeni tekstovi, kratki sažetci o izradbi, vrsti i povijesti materijala te o izgradnji i o useljenju u knjižnicu kao i o glavnim povijesnim događanjima iz čega se iščitavaju važne poruke i širi znanje iz zavičajnosti. Upravo zbog tog vrijednoga dijela kulturnog naslijeđa zavičajnu zbirku, kao stalni postav i važnu riznicu znanja, povijesti i socijalnih odnosa pripadajuće društvene zajednice, treba dati na korištenje za razna istraživanja i prikazivanja, ali i zaštititi kako od atmosferilija, tako i od nemarnih ljudi.

U regionalnim narodnim knjižnicama, iako ponekad prostorno skromnih razmjera, dobro formirane i postavljene zavičajne zbirke namijenjene su širem krugu korisnika, tako da svatko može biti i istraživač i predstavljatelj svojega kraja. Zavičajna je zbirka svojevrsni stalni postav koji u svojem fundusu može imati vrijedan opus kulturnoga dobra. Iako je ponajprije lokalnoga značaja, gleda li ju se kao dio nacionalnoga korpusa, ona je i bitan segment sveukupne nacionalne baštine, a time i internacionalne.

Knjižni fond mnogih hrvatskih kao i inozemnih knjižnica u svojem sastavu ima iznimno vrijedne stalne postave. Primjerice, The British Library u Londonu posjeduje mnogobrojne stvarne i digitalizirane zbirke vrijedne baštine; jednako tako i Kraljevska knjižnica (Kungliga biblioteket) u Stockholmu u kojoj je 1874. godine, kao knjižničar, radio znameniti književnik August Strindberg; ili pak Sveučilišna knjižnica u Uppsali u Švedskoj koja u svojoj zbirci vrijednih knjiga ima i hrvatske glagoljske knjige: *Brozićev brevijar iz 1561.*, tiskan u Veneciji, i *Ispravnik za erei i ispovidnici i za pokornih* koju je s latinskoga jezika u slovinjski prenio Šime Budinić, a tiskana je u Rimu 1582. godine.

Neke se knjižnice nalaze u atraktivnim povijesnim prostorima. Smještene u dvorce, vile ili druge važne spomenike kulture, po vrijednosti arhitekture i knjižničnoga namještaja već su muzealizirane. Knjižnični

namještaj: police za knjige, ormari, radni stolovi, katalogi, sa svim elementima sitnoga inventara: kataloški listići, pregradnici, podmetači za knjige, stalci za knjige, knjižne kartice, knjižni džepići, knjižni nadnevc, žigovi, signaturne naljepnice, skretnice, smjernice – putokazi za zbirke, stare slike, karte i poster i te raritetna knjižna i neknjižna građa prema svojoj vokaciji jesu vrijedna kulturna baština. Pridoda li se sveukupno miljeu sustavan opis predmeta korištenih za svakodnevni stručni rad knjižničara, takav knjižnični postav ima karakteristike stalnoga postava muzejskoga karaktera.

Stalni knjižnični postavi, bilo da su smješteni u stara povijesna zdanja ili pak u moderne prostore, u svojoj su biti statični. Jedne te iste informacije izazivaju zasićenost, osobito u manjim sredinama gdje je kolanje informacija brže zbog manjeg broja ponuđenih sadržaja. Stoga je važno stalni postav oživljavati povremenim tematskim izložbama da bi se razbila dosada istosti te stvorilo okruženje dinamične različitosti, protočnosti informacija i zanimljivosti sadržaja. Iz stalnih knjižničnih postava, okupljenih u zbirke sa svim specifičnostima, izvlači se najatraktivnija i najvrjednija knjižna i neknjižna građa (raritetna knjižna i neknjižna građa – muzejski predmeti) za postav povremenih tematskih izložaba koje su na neki način promicatelji zavičajnih zbirki kao i mogućnost njihova otvaranja prema javnosti. Takva praksa potaknuta je radom muzeja jer *muzeji redovito postavljaju povremene izložbe s temama vezanim uz zbirke, s namjerom da publici pokažu na određeno vrijeme predmete koje inače ne može vidjeti*.⁷ Povremene tematske izložbe, kao osvježenje stalnim postavima, u neku ruku pridonose publicitetu i stvaranju novoga ozračja u knjižnici. Izložbe, osobito povremene, čine knjižničnu atmosferu dinamičnom, zanimljivom i privlačnom, a knjižničnu djelatnost uvode u pozitivne promjene.

Najvrjednija knjižna i neknjižna građa knjižničnih zbirki – stalnih knjižničnih postava, iskoristiva je u cijelosti, ali i segmentarno. Izložbeno su zanimljive zbog različitih formata knjižne i neknjižne građe, vrste tiska, uveza i izradbe korica, ilustracija kao i neograničenih mogućno-

---

⁷ A. Gob – N. Drouguet, nav. djelo, str. 226.

sti izbora tematskih cjelina, primjerice: *ex libris*, povijest knjige i pisma, obljetnica rođenja ili smrti neke znamenite osobe, prigodne proslave i događanja. Jednako tako, na osnovi darovanih zbirki poznatih i važnih osoba, moguće je postaviti zanimljive tematske izložbe, recimo: specifični interesi vlasnika zbirke, korespondencija, obilježje društva i vremena njihova življenja. Pri postavljanju izložaba valja pripaziti na jasnoću i jednostavnost prikaza. Važno je kloniti se jezika velike stručnosti, jer i najsloženiju građu moguće je usvojiti s lakoćom objasniti li ju se jednostavnošću. Izložba ne smije biti pretrpana sličnim predmetima i dugim objašnjenjima. Bitno je slijediti logiku matične zbirke i predstaviti zanimljivo izložbeno gradivo uz kvalitetno objašnjenje u obliku kratkih, točnih i jasnih predmetnih i interpretacijskih legenda.

Uz stalni postav, prakticiraju se i povremene izložbe te konstantna izmjena obavijesnih plakata o kulturno-umjetničkom događanju u knjižnici, gradu, zemlji i svijetu, koji uz razne slikovne i tekstualne dodatke čine male obavijesne i edukativne izložbe. S obzirom na prostor izlaganja one mogu biti postavljene u zatvorenom dijelu ili u izlozima knjižnice. Izlaganje u zatvorenom prostoru knjižnice podrazumijeva postojanje prostora za korisnike ili samostalnoga, izdvojenog prostora namijenjenoga izložbama. Povremene izložbe pogodan su način prezentacije korisnih tema koje će pobuditi interes javnosti. Dobro kreirane i predstavljene povremene izložbe odašilju pozitivnu sliku o knjižnici kao važnoj baštinskoj ustanovi. Povremene izložbe u knjižnicama zastupljenije su od stalnih postava. Događaju se više puta godišnje i obično traju nekoliko tjedana ili mjeseci. Nakon određenog razdoblja polako gube na aktualnosti, jednostavno se potroše, a njihov se prostor prepušta novim izložbama. Prije no što odu u potpun zaborav, važno je izložbene panoe, kao plakate i postere sa svim popratnim izložbenim gradivom, dokumentirati slikom i riječju te zaštititi i pohraniti u spremnicu.

Povremene izložbe u knjižnicama sadrže teme širega interesnoga spektra. Obično predstavljaju različita aktualna događanja u zemlji i svijetu, sjećanja na povijesna događanja iz uže ili šire okolice, tehnička i znanstvena postignuća kao i prizore iz svakodnevnoga života te segmente narodnih običaja. U takvim povremenim izložbama moguće

je predstaviti i gradivo kojim će se upozoriti na društvene ili prirodne pojave, osobito one vezane uz očuvanje okoliša. Kao važno popratno izložbeno gradivo može poslužiti protočno i promocijsko gradivo, izvor informacija o aktivnostima raznih institucija (kulturnih događanja – kazališnih predstava, muzejskih izložaba, koncerata, tečajeva i drugih aktivnosti). Takav način izlaganja u jednu je ruku i slika razvijenosti knjižnične brige, odnosno dobre obaviještenosti o svim događanjima u društvenoj zajednici, to jest brige da informacija na što jednostavniji i ugodniji način može brzo stići do korisnika. Stalnost i dosljednost postavljanja informacijskih izložaba u knjižnici uvjetuje i stvaranje navika njihova korištenja.

Povremene izložbe u knjižnici valja, prije svega, posvetiti knjižnom fondu. Primjerice, izložba o najprevođenijim hrvatskim knjigama ili, pak, kako reklama utječe na posudbu i čitanje može biti iznimno korisna i zapazena. Umjesto svezaka knjiga, da se ne bi umanjio posudbeni fond, na izložbenim panoima treba izložiti samo preslike naslovnica. Uz naslovnice se mogu izložiti kratki sažetci – preporuke, upozorenja za knjige diskutabilna sadržaja, osobito na dječjim odjelima, odabrani odlomci iz izloženoga djela, reklamni isječci iz novina kao i smjernice za odabir dobre literature. Dobra izložbena tema jest i izbor antologijske poezije i nagrađivanih prozних djela. Na panoima preporuka, u svrhu dobre informiranosti, valja izložiti i naslovnice nagrađenih i najčitanijih knjiga te knjiga s najviše rezervacija u određenom proteklom razdoblju uz adekvatno slikovno gradivo i preporučni tekstualni dodatak, primjerice ključnih odlomaka iz izloženih i preporučenih knjiga. Jedan izložbeni pano treba prepustiti korisnicima i stimulirati izlaganje njihovih preporuka, izbora naslova mjeseca ili pak godine. Takvi izložbeni panoi, prikazi o prošlosti, preporuka sadašnjosti, sadržajno su dinamični, zanimljivi, informacijski korisni, a u konačnici zalag su neprolaznosti baštinskim vrijednostima.

Svaka knjižnica baštini protočan – živi, i neprotočan – mrtvi fond knjiga. Dobro reklamirane, popularno prikazane knjige na široka vrata ulaze u čitateljski svijet korisnika. One javnosti manje poznate ili već iščitane, ali kvalitetna i zanimljiva sadržaja, skupljaju prašinu u spremi-

štima. Za takve su publikacije povremene knjižnične informacijske izložbe izlazak iz tame zaboravljenosti. Izložba tih knjiga traži i promišljanje o tome kako privući pozornost gledatelja. Jedan od načina jest krasopisni ili tiskani prikazi kratkih motivirajućih odlomaka iz sadržaja knjiga ili pak postavljanje različitih primamljivih dekoracijskih predmeta (stara pisma, stari pribori za pisanje, stare fotografije ili razglednice) kako bi se *namamilo* oko gledatelja. Takve izložbe trebaju biti fizički dostupne korisnicima, odnosno valja osigurati slobodan pristup svakoj izloženoj knjizi i omogućiti njezinu možebitnu posudbu. Na mjesto posuđenoga sveska treba staviti neku drugu unaprijed priređenu knjigu. Da bi knjige bile što uočljivije, izlažu se na uzdignutim nosačima ili stalcima, rastvorene kako bi podsvjesno djelovale kao pozivnica na čitanje.

Za razliku od povremenih studijskih izložaba, u knjižnicama se često postavljaju i male, neplanirane, iznenadne i naoko nezahtjevne izložbe. Takve su prigodne knjižnične izložbe informacija brze i protočne. One su izložbe važnih vijesti, odnosno proširene informacije o temi *dogodilo se*. Obično izrastaju iz vijesti masovnih medija, a najčešće se odnose na kakav najnoviji događaj radosna (nagrade, obljetnice, blagdanski dani, dani raznih ustanova i pokreta) ili žalosna karaktera (nekrolozi). Prema opsegu izložbenoga gradiva, takve su obavijesne izložbe kraći oblici knjižničnih informacija. Izlažu se samo na jednom posteru u izlogu ili unutrašnjosti knjižnice na polici, vrtuljku za knjige ili pokretnu panou namijenjenu protočnim izložbama. Uz knjige se obično izlaže slikovni materijal i kratak sažetak prikazanoga događaja i/ili biografski podatci o određenoj osobi.

Knjižničnu izložbu kraćega oblika moglo bi se imenovati situacijskom, brzopoteznom ili brzinskom, odnosno *ad hoc* izložbom prema latinskoj izreci – *samo za ovu priliku*, ili neplaniranom prigodnom izložbom. Takve izložbe odraz su novonastale situacije, a glavno im je obilježje konkretnost. Poster s najosnovnijim informacijama te s osnovnim slikovnim materijalom, uz knjižnu i neknjižnu građu vezanu uz prikaz teme, svojevrsne su službene obavijesti kao *Acta diurna* ili dnevne javne obavijesti. Taj oblik informacija vuče korijene iz staroga Rima. Senatske odlu-

ke, sportski događaji, osmrtnice te drugi događaji usijecani su u kame-
ne ili urezivani na metalne ploče i izlagani u rimskom forumu.

U knjižnici se, gotovo svakodnevno, postavlja mala izložba najno-
vijih izdanja i preporučenih knjiga kao izbor informacijske službe za ko-
risnike. Najzastupljenije su izložbe umjetničkih i popularno-znanstvenih
knjiga čiji sadržaji nude književne bisere, zdrav život, samopomoć i ak-
tualne društveno-političke teme. Uz male izložbe knjiga mogu se izloži-
ti prikazi iz javnih medija, tjedna izvješća najčitanijih i najrezerviranijih
knjiga. Takve su preporučene izložbe informacijske službe velika pomoć
korisnicima knjižnice pri slobodnu izboru knjiga za posudbu.

Uz izložbe preporučenih knjiga iz knjižničnoga fonda, moguće je pri-
rediti svojevrsne male obavijesne izložbe tjednih događanja u lokalnoj
zajednici. Uz letke, programske najave kulturno-umjetničkih te sportskih
događanja izlažu se slikovni i tekstualni prikazi iz novina kao i sažetci iz
knjižne i neknjižne građe koja se svojim sadržajem dodiruje predstavlje-
ne teme. Utrošak vremena za postav malih obavijesnih izložaba je mi-
nimalan jer se ostaje na površini teme, odnosno koriste se samo ele-
mentarne informacije javnih glasila najavnoga ili reklamnoga karaktera
te gotovi skenirani autorski prikazi u dnevnom tisku ili na e-portalima.
Karakterizira ih brzina izmjene informacija pa bi o postavljanju izložaba
takva karaktera trebale skrbiti barem dvije osobe.

U narodnim knjižnicama moguće je godišnje postaviti više temat-
skih izložaba u trajanju od najmanje mjesec dana. Naime, česte pro-
mjene izložaba nisu isplative jer ih velik broj korisnika koji rjeđe dolaze
u knjižnicu neće vidjeti. Jednomjesečna promjena postava izložaba va-
ljana je navika, osobito jer je rok posudbe knjiga manji od mjesec dana.
Osim toga, jednomjesečna promjena izložaba može biti korisna podloga
i za obilježavanje državnih blagdana, spomendana ili pak vjerskih blag-
dana. To su obično manje prigodne izložbe u povodu Dana hrvatske dr-
žavnosti, Dana domovinske zahvalnosti, Dana kruha, Dana hrvatskoga
jezika, Dana planeta Zemlje, Dana nepušenja, Majčina dana, Nove go-
dine, Božića, Svih svetih, Uskrsa, Velike Gospe, hrvatskih svetaca i bla-
ženika te drugih zanimljivosti od povijesnoga i društvenoga značaja za
život svake zajednice.

Vrijeme trajanja izložbe u knjižnici uvjetovano je i brojem osoba koje sudjeluju u njezinu postavljanju. Naime, za razliku od izložbene djelatnosti u muzejima i galerijama, u knjižnicama obično samo jedna osoba, i to najčešće u okviru svojih drugih radnih zadataka, postavlja izložbe pa su dva mjeseca za ozbiljan, studiozan rad (pretraživanje, pripremu i postavljanje izložbe) solidno vrijeme za ostvarenje zadatka. Osim toga, može se očekivati da će korisnici knjižnice u dvomjesečnom intervalu doći vratiti knjige i vidjeti izložbu. Idealno je vrijeme trajanja dobre tematske i edukativne izložbe tri mjeseca. Dakle, godišnje bi u knjižnicama bilo najbolje vidjeti četiri ozbiljnije i veće izložbe.

KNJIŽNIČNA INFORMACIJSKA IZLOŽBA

Postojećoj tipologiji izložaba u muzejskoj praksi pridružujemo knjižničku informacijsku izložbu. Ona je planirano, organizirano izlaganje informacija o baštini i posebno oblikovano komuniciranje knjižnice s korisnicima. Ta osobita vrsta izložbe, najčešće utemeljena na posterima, zalazi u sferu autorskih izložaba posebnoga oblika. Sadržaj, obično tematski koncipiran, crpi se iz knjižne i neknjižne građe sveukupnoga knjižnog fonda te iz izvora drugih institucija i od privatnih osoba. Jedan autor, idejni nositelj i prezentant izloženoga gradiva, predstavnik je pojedinačne autorske informacijske izložbe. Više stručnih osoba, vizionara i idejnih tvoraca te realizatora postava, krajnjega oblika zamišljenoga proizvoda, suautori su skupne autorske izložbe. Uzme li se vremenska i prostorna komponenta kao kriterij označivanja knjižničke informacijske izložbe, ona može biti povremena tematska izložba, putujuća – pokretna ili izmještena izložba, te virtualna izložba, izložba na mrežnoj stranici knjižnice.

Knjižnička informacijska izložba vrsta je izlaganja kojom se građanima u knjižničnom prostoru pokazuju proizvodi umjetnosti, obrta, industrije, povijesni dokumenti te sadržaji znanstvenoga, tehničkoga, tehnološkoga i propagandnoga karaktera. Takve su izložbe svojevrsan prijenosnik informacija o predstavljenj temi ili tematiziranje izdvojenih pojava, promjena i događaja u prirodi i u društvu i to u određenome

vremenskom razdoblju. Bez obzira na to što su ograničene vremenom i prostorom, one omogućuju knjižnicama uključivanje u javni život društva reagirajući na aktualna društvena i kulturna zbivanja. Povremenim knjižničnim informacijskim izložbama obilježavaju se značajni datumi, važni jubileji iz društvenoga, kulturnoga, umjetničkoga i političkog života, na domaćoj i međunarodnoj sceni, te važna sportska događanja. Takve izložbe mogu predstavljati teme iz sadašnjice ili, pak, iz bliže ili dalje prošlosti. Izložbe povijesnih sadržaja, u kojima će biti predstavljena neka druga vremena i neka druga događanja, mogu biti zanimljive i korisne. Uspješnost izložbe, odnosno ostvarenje njezine osnovne uloge prijenosa informacija – znanja i komuniciranja s korisnicima, ovisi o određenim uvjetima, a prije svega o aktualnosti teme i prikazanoga sadržaja, potom o osvjetljenju i jasnoći izričaja, grafičkom prikazu sadržaja te boji podloge za izložbeno gradivo i slično.

Osim izdvojenih i za izlaganje priređenih tekstova iz knjižne i neknjižne građe, izložbeno gradivo informacijskih izložaba najvećim dijelom čine preslici umjetničkih slika te fotografija, a kao muzealije koriste se knjige te nešto rjeđe i originalni umjetnički predmeti; češće faksimili, kopije, odljevi i replike umjetničkih djela. Osnovno im je obilježje da u sebi ne nose taktilnost, odnosno mogućnost da se opipa stvarni muzejski predmet. One pružaju znanje o predmetu ili pojavi, a mogu poslužiti i kao inspiracija za odlazak u muzej ili galeriju da bi se izbliza vidjelo i doživjelo muzejski predmet. Jednako tako izložbena prezentacija određene teme može poslužiti kao inspiracija u prikupljanju građe za muzej. Upoznati i vidjeti predmet kao baštinsku cjelinu ili, pak, steći znanje o njemu, osim besprijekorna čuvanja, gotovo je jednako važna stavka kako muzejske djelatnosti, tako i knjižnične djelatnosti. Mnoge stvari, odnosno muzejski predmeti, više ne postoje. Prirodno ili neprirodno su uništeni, otuđeni ili izgubljeni. Znanje o njima sačuvano u raznim dokumentima, fotografijama i slikama, omogućuje rekonstrukciju, vraća u neki novi svijet, u neku novu dimenziju, stvarajući tako nove doživljaje. *Kad predmet nestane, kad nam nije nadohvat ruke, kad mu oblik prenesemo u bilo koju vjernu kopiju ili sliku, tada se stvara neka nova muzealnost, koja nije identična onoj izvornog predmeta. Takav novi oblik života*

*staroga predmeta zapravo je naše znanje o njemu.*⁸ Knjižnična informacijska izložba vizualizira i vitalizira sadržaj knjižne i neknjižne građe. Ona je jedan od najboljih načina predstavljanja i preporuke kao i reklama izloženih publikacija. Valja dobro osmisliti i prezentirati izložbeno gradivo da bi tako oblikovana izložba pobudila zanimanje za široko područje korištene i ponuđene literature. Uz informacijske izložbe, knjižnice razvijaju i razne propagandne aktivnosti: tribine, promocije, klubove čitatelja i preporučene biltene, što je osobito važno za aktivniju posudbu knjiga kao osnovnoga zadatka knjižnične djelatnosti.

Knjižnica je mjesto za slobodan protok znanja i kulture. Ona je i institucija koja uslužuje građane, osigurava im potrebne informacije i izvore informacija te ih tako čini aktivnim građanima. Informacijske izložbe pogodne su za predstavljanje prirode i njezinih fenomena te ekosustava općenito. Odnose među živim bićima moguće je prikazati ekoizložbama koje su u isto vrijeme informacija, ali i upozorenje na neracionalno iskorištavanje ili uništavanje vrlo važnih prirodnih resursa kao što su vode, šume, čist zrak i raznolik biljni i životinjski svijet te priroda općenito. Jasno je da je u oblicima predavanja, pričaonica i kreativnih radionica utemeljenih na ekološkoj građi dječje knjige, kao i s pomoću žive riječi na predavanjima, najlakše upoznati prirodu, očuvati je u njezinoj izvornosti i podizati mladi naraštaj svjestan sebe, svoje tradicijske kulture i prirode koja ga okružuje.

Promišlja li se globalno o prirodnim ljepotama te o njihovu korištenju i zaštiti, zaključuje se da su i sami nacionalni parkovi te parkovi prirode velike izložbe prirodnih resursa, odnosno svojevrсни muzeji na otvorenome. Od iznimne su koristi za gospodarstvo, osvještavanje običajne kulture i razvoj kulturnoga turizma.

Ekološke teme pogodne za knjižnične izložbe mogući su poticaj za razvijanje industrije baštine. Praksa stavljanja dijelova prirode pod zaštitu, kao i briga o njezinu očuvanju za buduće naraštaje, seže u prošlost: *Prvi park prirode otvoren je 1872. u Sjedinjenim Američkim Državama*

---

⁸ I. Maroević, nav. djelo, str. 43.

(*Yellowstone Park*).⁹ Godine 2003. Sabor Republike Hrvatske izglasao je Zakon o zaštiti prirode. Prema tom Zakonu stvoren je sustav za zaštitu očuvanja prirode. Proglašeni su i nacionalni parkovi i parkovi prirode. Za jednu malu zemlju, kao što je Republika Hrvatska, toliko prirodne ljepote dar je s neba. No, valja nam osvijestiti se i pravilno vrjednovati tu bogomdanu prirodu te učiniti sve da bismo je očuvali u sadašnjosti i budućnosti.

Jedan od načina osvješćivanja i buđenja ljubavi za nacionalnu baštinu leži i u izložbenom djelovanju. Postavljanjem knjižničnih informacijskih izložaba, posvećenih temama hrvatskoga baštinjenoga materijalnoga i duhovnoga blaga, stvara se važan promidžbeni medij o hrvatskim prirodnim ljepotama, nacionalnom blagu i kulturnoj baštini. Isticanje nacionalnih vrijednosti, kroz izabranu knjižnu i neknjižnu građu, istinska je borba za očuvanje naslijeđa i besplatna edukacija svim njihovim korisnicima u knjižnicama diljem zemlje.

No, što je korisnicima zanimljivo, vrijedno, korisno za promicanje znanja o važnoj baštini, odnosno što iz mora kulturne baštine izabrati kao temu izložbe, jedno je od polaznih promišljanja i pitanja pri odlučivanju za oblikovanje i postavljanje knjižnične informacijske izložbe. Izbor tema je raznolik i, kao sveukupno ljudsko znanje, gotovo neobuhvatljiv. Nedostaje li konkretne inspiracije, dostatno je samo prošetati registrom kulturnih dobara na stranicama Ministarstva kulture Republike Hrvatske.¹⁰ Između 50 zaštićenih i osam preventivno zaštićenih kulturnih dobara, moguće je godišnje izabrati bar četiri teme za postavljanje izložaba u izlozima ili zatvorenom prostoru knjižnica.

Govoriti o kulturnim dobrima znači ući u svijet minulih vremena, u svijet pojedinačnih pokretnih i nepokretnih kulturnih dobara, ući u svijet kulturne baštine koja je sve više u žiži interesa kulturnoga turizma, a i svjesnih pojedinaca. Steći znanje i dati informaciju o vrijednostima koje

---

⁹ *Zakon o zaštiti prirode* – NN 162/03 (*online*). Podatci preuzeti s mrežne stranice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_10_162_2321.html, izdanje NN 162/2003 (Pristup ostvaren 22. XI. 2022.).

¹⁰ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske (*online*). Podatci dostupni na mrežnoj stranici: <http://www.min-kulture.hr/kontakt/> (Pristup ostvaren 22. XI. 2022.).

nas okružuju moguće je posredstvom raznih medija. Jedan je od njih i izložba. Primjerice, tematskom izložbom moguće je predstaviti zaštićena, kao i nezaštićena kulturna dobra materijalne baštine. Izložbe takva tipa predstavljaju oblike kulturnoga izričaja i od osobite su važnosti na određenom prostoru. Njihovo postavljanje zapravo je ukorjenjivanje tradicijske materijalne kulture. Valja reći da je uz tematske izložbe materijalne kulture moguće korisnicima ponuditi i sadržaje nematerijalne kulture iz kulturne baštine, i to kao prateći element izložbe.

Predajni izričaj nematerijalne kulture od iznimne je vrijednosti s povijesnoga, umjetničkoga, etnografskoga, sociološkoga, antropološkoga, lingvističkoga ili književnog aspekta. Potrudi li se pronaći način i mjesto prikaza, većinu elemenata materijalne i nematerijalne kulturne baštine moguće je s lakoćom ukomponirati u sadržaje knjižničnih izložaba. Uz prigodne tematske izložbe, ili pak uz one vezane uz neki povijesni događaj, blagdan ili obljetnicu, kao popratni elementi mogu poslužiti glazbene točke na otvaranju do puštanja, tijekom trajanja izložbe, snimaka na CD-u: vokalno-instrumentalni napjev bečarac i svatovac iz Slavonije, Srijema i Baranje, jezik moliških Hrvata – izvorni neretvanski govor, bednjanski – govor Huma na Sutli te otoka Suska kao i istro-rumunjski govor te hrvatske pučke božićne pjesme kao vrlo važni spomenici nematerijalne pučke tradicije. Iščitavajući i izbliže upoznavajući sve šarenilo naše kulturne baštine, koja nakon pravilna proučavanja i vrjednovanja može postati osnova ponude kulturnoga turizma, ponovno iz minulih stoljeća dopre do nas glas Flaviusa Magnusa Aureliusa Casiodorusa, poznatijega pod imenom Kasiodor (490. – 580.). Taj glasoviti rimski državnik i pisac u baštinu je svim naraštajima ostavio jedinstvenu molbenu zapovijed: *Danju i noću obnavljaj uspomene, pretražuj izvore rada! Čuvaj junačka djela i spomenike: Sramota je, naime, biti stranac u vlastitoj domovini.*¹¹

---

¹¹ Fra Petar Bakula, *Hercegovina prije sto godina ili Topografsko-historijski šematizam franjevačke kustodije i apostolskog vikarijata u Hercegovini za godinu Gospodnju 1867. (Šematizam fra Petra Bakule; preveo dr. fra Vencel Kosir), Provincijalat hercegovačkih franjevaca, Mostar, 1970., str. 1.*

IZBOR IZLOŽBENE TEME

U knjižnici se najčešće postavljaju tematske popularno-znanstvene izložbe. Obično su rezultat promatranja, slušanja i promišljanja pojedinca o životu i svijetu iz vlastitoga okruženja, a mogu nastati i na osnovi istraživanja interesa korisnika za određenu temu. Raspon knjižničnih tematskih izložaba ovisi, prije svega, o znanju i kreativnosti knjižničara (autora izložbe), vremenu izlaganja te prostoru za izlaganje. Teme za knjižnične izložbe moguće je pronaći u prirodnom i društvenom okruženju kao i u svim područjima ljudskih djelatnosti, odnosno u životu i radu svakoga pojedinca. Mogu biti izvučene iz područja materijalne kulturne baštine (građevine, spomenici kulture); prirodne baštine (flora i fauna); nematerijalne kulturne baštine (predaja, običaji, vjera i jezik), odnosno iz ukupnosti svih znanja, vještina, prikaza života i rada ljudske civilizacije. Izvrsne su promicateljice kako knjižne i neknjižne građe, iz koje su crpljeni podatci za predstavljenu temu, tako i knjižnice gdje je izložba postavljena. Dobro oblikovane i zanimljivo postavljene tematske informacijske izložbe potiču zanimanje za izloženo gradivo te stvaraju naviku da se, u očekivanju neke nove izložbe, ponovi posjet knjižnici.

Uz stručan odabir teme, kao i izložbenoga gradiva, za dobar i uspješan postav izložbe najvažniji su čimbenici vrijeme i događaj. Slijediti bilo vremena, uvažavati pojavnost, imati osjećaj za bitno, znati procijeniti splet okolnosti i društvenih događanja te prirodnih pojava kao i što i u koje vrijeme postaviti, dakle, dobro proniknuti u relaciju: sadržaj – događaj – vrijeme, bitan je zadatak kreatora knjižničnih tematskih izložaba. Primjer važnosti postavljanja izložaba sukladno pojavnosti odnosi se, prije svega, na tematske izložbe vezane uz državne blagdane, obljetnice i društvena događanja te prirodne pojave unutar godišnjih doba. Nije jednako postaviti izložbu o otrovnim kukcima i biljkama u proljeće ili zimi, ili pak izložbu o snijegu u kolovozu. Naravno, informacija je informacija, znanje nije uvjetovano godišnjim dobima, no iz prakse je poznato da čovjek reagira uvijek na ono što mu je bliže. Izložba o otrovnim paucima i krpeljima u vrijeme njihova pojavljivanja i djelovanja svakako je edukacijski i korisnošću jača od možebitnoga postava tijekom njihova

mirovanja, zimskoga sna. Osobito je važno tematsku izložbu vezanu za određeni datum, obilježavanje nekoga važnoga državnog blagdana, jubilarnu godinu, obljetnicu smrti ili života društveno istaknute osobe ili pak kakvu tekuću manifestaciju postaviti pravodobno. Primjerice, tematske informacijske izložbe o Božiću, Uskrsu, ivanjskim krjesovima ili pak skijanju te nogometnom prvenstvu, moguće je postaviti tako da vrijeme izložbe slijedi vrijeme sjećanja na vjerski, odnosno povijesni događaj ili pak organiziranu manifestaciju. Pravilnim planiranjem i podudarnim slijedom događaja moguće je razviti i ostvariti edukativnu priču namijenjenu svim dobnim skupinama, pa se takve izložbe mogu postaviti na svim odjelima knjižnica.

Gledanost izložbe ovisi o izboru teme, zanimljivosti i širini izložbenoga gradiva, sukladnosti sadržaja i vremena postava, dobroj scenografiji te vremenu otvorenosti za posjetitelje. Dobar sadržaj izložbe i umjetnička nota postava osigurava uspješan događaj, odnosno takva izložba privlači velik broj ljudi. Ako je sadržaj izložbe namijenjen širem krugu korisnika, postav izložbe trajat će duže vrijeme. Jesu li pak izložbe namijenjene užem krugu korisnika, njihov je vijek trajanja kraći. Primjerice, izložba o povijesti i vrstama hrvatskih lađa izazvat će veći interes gledatelja te će i postav zahtijevati duže vrijeme, dok će prigodna izložba o danu knjižnice izazvati manji interes pa će i postav izložbe trajati kraće. Većina korisnika, odnosno gledatelja izložaba, najviše voli tematske izložbe emocionalno-edukacijskoga karaktera. Nije rijetkost da se gledatelji samoinicijativno uključuju u takav tip izložaba svojim komentarima: pokudama ili pohvalama i sugestijama za dalja izlaganja, te takve izložbe zavrjeđuju najdulje vrijeme postava.

Tematske izložbe, povremene knjižnične izložbe, najčešće su vezane za nacionalnu i svjetsku baštinu. Izbor tema obično se povezuje sa sadržajem iz knjižnog fonda knjižnice pa se, i kad izložba kao medij prestane postojati, korisnici mogu vratiti iščitavanju korištene knjižne i neknjižne građe te produžiti komuniciranje s izvorima izložbe. Pri izboru i određivanju teme izložbe jako je važno imati sluh za aktualnost i zanimljivost zamišljenoga. *Početna evaluacija veže se uz temu izložbe. Temelji se na provedenim anketama i razgovorima s posjetiteljima kako bi*

se saznalo koje su njihove predodžbe, očekivanja, znanja o temi buduće izložbe. Dakle, sabiranje informacija prethodi stvaranju koncepcije izložbe.¹² Tim se oblicima najčešće ispituje je li prethodna izložba bila pogodna, zanimljiva, odnosno u kojem smjeru treba ići pri izboru sadržaja i vremena postava buduće izložbe. Ispitivanje javnog mišljenja provedivo je telefonskim razgovorima, intervjuima i anketama u knjižnici ili slanjem upitnika elektroničkom poštom na poznate e-adrese korisnika.

Treba imati na umu da se pri izboru izložbenoga gradiva ne ide u širinu, to jest da se ne udaljuje od biti teme. Bez obzira na to što je poželjno konzultirati i istražiti više izvora informacija – dokumenata, valja ostati u okviru zadane teme. Izabrano gradivo treba označiti i opisati jasno i sažeto. Popularno-znanstveni pristup izložbenom gradivu najbolji je način za prijenos informacija knjižničnom izložbom.

Pristup tematskim knjižničnim izložbama nužno je interdisciplinaran. Sustavan rad povlači za sobom i suradnju s drugim knjižnici bliskim ustanovama kao što su arhivi i muzeji te ustanovama u kojima je moguće pronaći podatke za planiranu izložbu. O širini izbora i dubini analize korištenoga izložbenog gradiva ovisi potpunost ili nepotpunost prikaza znanja odnosno informacija o predstavljenoj temi. Ako se dobro sroči tema izložbe te sustavno pristupi prikupljanju, izboru i postavu gradiva, uspješnost neće izostati. Prvi korak pri kreiranju izložbe jest promišljanje o njezinoj namjeni i poruci, odnosno konačnoj svrsi. U konačnici svaka je izložba rezultat sažimanja ideja, stvari, pojava, tehnike pripreme i postava, kao i prostora u kojem ona izraste u svoj svojoj potpunosti.

Velike tematske izložbe, osobito povijesnoga karaktera s obilježjem kulturne baštine, traže puno vremena, temeljite pripreme i dugotrajan studiozan rad te angažman većega broja stručnih radnika koji se u svojem radu bave određenom izabranom temom pa su u mogućnosti biti jedna vrsta izbornika (selektora) izložbenoga gradiva. Istraživanje teme, kao prva etapa rada, uvijek kreće od knjižničnoga okruženja. Pretraživanje referentne literature, knjižnične baze podataka, kao i sveukupnoga knjižnog fonda, vezanoga za promatranu temu, nudi izbor

---

¹² A. Gob – N. Drouguet, nav. djelo, str. 155.

gradiva, odnosno procjenu valjanosti i zalihosti informacija. Konačnom rezultatu izbora iz knjižnoga fonda valja pridružiti i *online* pretraživanje specijaliziranih mrežnih stranica te posudbu izložbenoga gradiva od različitih institucija koje posjeduju dokumente vezane za traženu temu.

Osnovna namjera gotovo svih tematskih izložaba u knjižnicama jest, osim pružanja informacija o određenoj temi, uputiti gledatelje na čitanje dobrih i vrijednih knjiga korištenih za postav izložbe, i to bez obzira na njihovu starost ili popularnost. Jednako tako otvara se mogućnost za korištenje i onoga izložbenog gradiva dobivenoga međuinstitucijskom posudbom, ali i širenjem znanja, gdje se mogu vidjeti originalni predmeti na koje upućuju zamjembeni izlošci. Takve su izložbe vrijedna uputnica zainteresiranim korisnicima za posjet u druge baštinske ustanove, ponajprije arhive i muzeje.

Na osnovi korištenja knjižne građe tematske se izložbe mogu razvrstati prema univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji (UDK) u više tematskih krugova. Primjerice, tematske izložbe iz opće kulture, filozofije, religije, društvenih, prirodnih, primijenjenih znanosti, sporta, umjetnosti, književnosti, povijesti i zemljopisa. Ipak, najzastupljenije su one iz kulturne i prirodne baštine. Važne karakteristike knjižničnih izložaba temelje se na slobodnu izboru tema i autorskoj kreaciji nastaloj na osnovi poznavanja sadržaja periodičnih publikacija, knjižne i neknjižne građe kao i pod utjecajem javnih medija.

Slobodno kreirane tematske izložbe najčešći su oblici izlaganja u knjižnici, dok se one na zadanu temu postavljaju u nešto manjem broju. Jednako tako izložbene teme mogu biti nametnuti radni zadatak za obilježavanje, primjerice, blagdana (državnih i vjerskih), obljetnica (povijesnih događanja vezanih uz ratove, osnutak gradova i država), života ili smrti istaknutih i važnih osoba (znanstvenika, umjetnika, državnika, vojskovođa), dostignuća u znanosti i umjetnosti (otkrića, inovacija), događaja i priredaba (sportska natjecanja, smotre folklora, viteške igre) i drugo.

No, bez obzira na to je li tematska izložba na zadanu ili slobodno kreiranu temu, nakon izbora teme i odluke o njezinoj realizaciji potrebno je napraviti adekvatan plan pripreme i postava. Tematske su izložbe

obično većeg opsega i po svojoj strukturi najsloženije. Da bi se izložba sagledala u cjelini i o njoj donio pravilan sud, valja uvijek početi od začetaka, to jest istraživati temu od prvih poznatih dokumenata. Gotovo uvijek *tematske izložbe se zasnivaju na pripovijedanju priče, koja može teći linearno, sekvencionalno ili mozaikalno.*¹³ Primjerice, postavljamo li izložbu iz grboslovlja (heraldike), valja prikazati njegove osnovne značajke, začetke, rast i razvoj tijekom različitih vremenskih razdoblja. No, ako želimo prikazati samo hrvatsko grboslovlje, prvo i osnovno jest precizno odrediti koji ili čiji grb (državni, naroda, plemićke obitelji, grada, županije, pojedinca) želimo pokazati pa tek onda krenuti u istraživanje. Sve istraženo treba prikazati kako slikom, tako i riječju, kako bi gledatelji dobili potpunu informaciju.

Pri izboru tema za knjižnične izložbe važno je promišljati i o mogućim aktivnostima kao pratećim događajima postavljene izložbe. U prvom redu valja, ako je to moguće, planirati razgovore s autorima korištenih publikacija te osmisliti predavanja, tribine, kreativne radionice i/ili književne večeri koje su tematski bliske postavljenim izložbama. Osobito je važno uz postersku izložbu izložiti i knjige sadržajno vezane uz temu izložbe te izložbeno gradivo koje će ju upotpuniti i dati joj posebnu notu originalnosti; uostalom knjige (knjižna i neknjižna građa) glavni su predmeti iz kojih se množe izložbe.

Za pretraživanje i izbor gradiva za tematske izložbe, bez obzira na različite poticaje i ideje, važno je koristiti se provjerenim, relevantnim izvorima i valjanim informacijama iz znanstvenih periodičnih i omeđenih publikacija te recentnih baza podataka. Korištenje pouzdanih, recenziranih tekstova i slikovnog materijala jamči uspješnost prikazanoga. Izložba nastala na osnovi autoriziranoga znanja točan je i koristan proizvod koji se bez ustezanja može ponuditi na dalju uporabu. Studiozan i odgovoran pristup izloženom gradivu može zainteresirati gledatelja i potaknuti ga na korištenje ponuđenoga i dodatno istraživanje možebitnoga.

---

¹³ I. Maroević, nav. djelo, str. 236.

Stjecanje znanja ima vrlo širok raspon. Jedan od načina jest i učenje putem izložbenoga djelovanja u knjižnicama. Gotovo sve informacijske izložbe stvaraju kontekstualno znanje, što im i jest najvažnija osobina. Valja zapamtiti da je za oblikovanje knjižnične izložbe jednako važno imati inspiraciju za postavljanje određene teme, znati pripremiti, obraditi i umjeti postaviti izložbu u pravo vrijeme i u pravi prostor. Promatra li se izložba u suodnosu prostora i vremena, dolazi se do zaključka da je svaka izložba za sebe jedna jedina, neponovljiva, svaka ima drukčija obilježja, odnosno obilježja karakteristična za svaki prostor i za svako vrijeme.

Izbor tema za pojedine izložbe u knjižnicama može biti uvjetovan različitim čimbenicima. Oni od kojih najviše ovisi uspješnost ili neuspješnost izložbe jesu javni interes, vrijeme postava i namjena. Javni interes ujedno je i razlog postavljanja izložaba, a uključuje pojedince u korisnike izložbe. *Posjetitelj koji dolazi na izložbu mora posjedovati određene osobine poput otvorenosti, izraženog zanimanja, znanja i sposobnosti praćenja izloženog sadržaja, mora imati oblikovano ili barem naznačeno gledište prema stvarima čije poruke želi konzumirati.*¹⁴

Izložba ne smije biti svrha sama sebi. Da bi se doživio uspjeh, mora se znati oslušivati životnu sredinu, pratiti javne medije i događanja u svakodnevici te procijeniti kolika je zainteresiranost za određenu temu, odnosno sadržaj izložbe. Pratimo li informacije o zdravlju, odnosno upozorenja na razne epidemije te znanstveno popularne teme iz zdravstva i prehrane, utvrdit ćemo da su to doista dobre teme za edukacijske izložbe u izlozima knjižnica, to jest u prostorima gdje će se velik broj građana susresti s ponuđenim znanjem. Takve će izložbe sigurno ispuniti svoju svrhu.

Kvaliteta izložbe ovisi o njezinu tvorcu, o potrebama svakoga pojedinca u društvu, o želji za novim znanjem i težnji za oplemenjivanjem lijepim. Osim dobra potencijala za estetsku izvedbu, autor se treba pozabaviti istančanim promišljanjem što želi predstaviti određenom izložbom, za koga je postavlja i kakav će odjek imati predstavljeni sadržaj.

---

¹⁴ Isto, str. 200.

*Izložbom se mnogoznačne poruke koje prenose predmeti baštine pripisuju posjetiteljima kao korisnicima i oni u tom procesu postaju dionicima onih vrijednosti, značenja i spoznaja kojih su svjedoci raznovrsni predmeti ili njihove cjeline izdvojeni u muzeološki kontekst.*¹⁵ Ako je izložbena tema povijesna, jasno je da različiti muzeji, kao i arhivi, instituti te knjižnice, imaju velik dio jednakoga, sličnoga, ali i različitoga gradiva. Stoga, u pripremi i postavljanju zajedničke izložbe o istoj temi, može sudjelovati više ustanova i pojedinaca. Timski, studijski rad na prikupljanju podataka osigurava djelovanje iz različitih očišta i zato može otvoriti široke vidike i dosege jedne teme.

Izložbe u muzejima prate najave u medijima koji pokreću komunikacijski dijalog o nadolazećemu kulturnom događaju i nekoliko mjeseci prije samog otvorenja izložbe. Javni mediji najavljuju vrijednost i zanimljivost planiranoga postava kako bi se posjetitelje pripremio na odlazak u muzej ili galeriju. Za razliku od muzejskih izložaba, knjižnične se izložbe događaju i postavljaju u tišini, gotovo anonimno sve do pojavljivanja. Razlog je tomu nedovoljna medijska zainteresiranost za materijalno, naoko nevrjedne knjižnične izložbe. Stoga je potrebno uložiti napor te objaviti bar kratku najavu u dnevnim glasilima i na mrežnim stranicama kulturnih portala kako informacijski vrijedne knjižnične izložbe ne bi bile prepuštene samo slučajnim otkrićima građana.

Izložbe u knjižnicama razlikuju se i prema utrošenom vremenu za pripremu i postav izložbenoga gradiva. Dulje vrijeme utrošeno za istraživanje i korištenje više različitih izvora informacija rađa svojevrsnu studijsku, pravu tematsku izložbu. Takve se izložbe obično provode s planiranim pripremama. Primjerice, ako se želi obilježiti obljetnica rođenja ili smrti Augustina Tina Ujevića, izbor tema je raznolik. Moguće izložbene teme: Život Tina Ujevića, Poezija Tina Ujevića, Tin kao prevoditelj, Tin na stranim jezicima, Tin u slici hrvatskih umjetnika, Slovo o Tinu Ujeviću, Anekdote o Tinu Ujeviću, Stil života Tina Ujevića, Tin i politika, Tin o hrvatskim književnicima, Književna nagrada *Tin Ujević* i Književno-kulturna manifestacija *S Tinom u Vrgorcu*, samo su kap od mogućnosti govore-

---

¹⁵ Isto, str. 199.

nja o tom velikanu hrvatske poezije. S obzirom na Ujevićevu osebnost može se pretpostaviti da će tematske izložbe posvećene njegovoj iznimnosti biti privlačne i širem krugu ljudi.

Promišljanja koja potiču nastanak knjižničnih izložaba brojna su i široka raspona. No, ipak je glavni i osnovni povod, u većini slučajeva, želja da se javnost upozna sa sadržajima od iznimnoga kulturno-povijesnog značaja. Tematske izložbe o prirodi, društvu, umjetnosti, znanosti, sportu, tradicijskoj kulturi i kulturnoj baštini namijenjene su najmasovnijem gledateljstvu pa je stoga prikupljanje, priprema i izlaganje gradiva pod povećalom najveće odgovornosti. Knjižničarska struka, čija djelatnost počiva na komuniciranju s javnošću, i izložbenim djelovanjem može ostvariti svoju zadaću u skladu s osnovnim profesionalnim zasadama.

ZAKLJUČAK

Knjižnične izložbe bogat su izvor informacija i doživljaja, odnosno dobar medij za predstavljanje baštinskih sadržaja te važna poveznica baštinskih ustanova. Jasno je da svaka dobra izložba može ostvariti važnu društvenu ulogu, pridonijeti stvaranju kulturnoga identiteta lokalne zajednice i sveukupnomu kulturno-umjetničkom razvoju društva. Gotovo sve izložbe izrastaju iz znanja i težnje za novim izazovima, informacijama, obrazovanjem, umjetnošću, zaštitom, religijskim produhovljivanjem ili društvenim ugledom. Nastaju i kao potreba da se ponudi, odnosno prenese željeni pogled na svijet, težnja, mišljenje ili nametnu određeni stavovi i vrijednosti.

Izložba, kao oblik komunikacije i kao potvrda ljudske umjetničke i kreativne djelatnosti, igra važnu ulogu u kulturi svakodnevice. Izložbene teme iz baštine urbanih i ruralnih prostora, prikazane kao multimedijalna prezentacija slajdova, CD-ROM-ova, pohranjene na e-medije, zbog svoje jednostavne migracije i dostupnosti mogu odigrati važnu prosvjetiteljsku ulogu za upoznavanje i čuvanje nacionalne baštine. No, bez obzira na tehniku i tehnologiju, na razvijenost i nerazvijenost, staro ili novo doba, ima nešto što je uvijek jednako. Najvažniji čimbenik za čuvanje i očuvanje kulturne baštine svakako je čovjek. Svjestan pojedinac, bez

obzira na podrijetlo i vrijeme života, najviše pridonosi razumnom korištenju, dobrom upravljanju i očuvanju stvorenoga za čovječanstvo.

LITERATURA

- Bakula, fra Petar. 1970. *Hercegovina prije sto godina ili Topografsko-historijski šematizam franjevačke kustodije i apostolskog vikarijata u Hercegovini za godinu Gospodnju 1867. (Šematizam fra Petra Bakule; preveo dr. fra Vencel Kosir)*. Mostar: Provincijalat hercegovačkih franjevaca.
- Gob, André – Noémie Drouguet. 2007. *Muzeologija: povijest, razvitak, izazovi današnjice*. Zagreb: Antibarbarus.
- Maroević, Ivo. 1993. *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije.
- Tica, Milka. 2017. *Izložba u knjižnici: priručnik za predstavljanje baštine*. Zagreb: Naklada Jurčić.
- Vujić, Žarka; Stublić, H. 2012. Oblici knjižne baštine i njihovo prezentiranje na izložbama. *Muzeologija*, br. 48/49, str. 31–37.
- Vujić, Žarka. 2011. Oblikovanje izložaba: pogled iz perspektive muzealca. PP-prezentacija, Slavonski Brod, 1. travnja, str. 3.

MREŽNE STRANICE

- UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice (*online*). http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.html
- Zakon o knjižnicama – Narodne novine (*online*). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html, izdanje: NN 105/1997.
- Zakon o zaštiti prirode – Narodne novine 162/03 (*online*). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_10_162_2321.html, izdanje NN 162/2003.
- Ministarstvo kulture Republike Hrvatske (*online*). <http://www.min-kulture.hr/kontakt/>

LIBRARY EXHIBITIONS

SUMMARY

The position of the exhibition activity in the library and the possibility of acquiring knowledge about cultural heritage, within the framework of communication with users, the concept and typology of the library exhibition in relation to space and duration: permanent display, occasional exhibitions and information exhibitions as the dominant types of library exhibitions and the selection of exhibition topics, are the main considerations of this paper.

Keywords: library exhibition, permanent library collection, temporary library exhibition, information exhibition, exhibition topics, cultural heritage